

İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN EĞİTİM TEKNOLOJİ AÇISINDAN YETERLİLİKLERİ

Yard.Doç.Dr.Salih UŞUN

Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi Onsekiz Mart Üniversitesi ÇANAKKALE

ÖZET

Bu bildirinin amacı, ilköğretim müfettişlerinin eğitim teknolojisi disiplini açısından yeterliliklerini belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için öncelikle literatür taraması yapılmış ve ilköğretim müfettişlerinin eğitim teknolojisinin sekiz ögesi açısından yeterlilikleri kuramsal olarak belirlenmiştir.

Belirlenen bu yeterlilik alanları konusunda öğretim üyeleri ve uzman (müfettiş) görüşlerine başvurulmuş, bu görüş ve öneriler doğrultusunda yeterlilik alanları eğitim teknolojisinin sekiz ögesi açısından belirlenmiştir.

SUMMARY

The aim of this paper is to determine the sufficiencies of the primary education supervisors for the educational technology discipline.

In this research, firstly, the literature was researched and determined the sufficiencies of the primary education supervisors for the eight element of educational technology.

Then, the researcher applied to the opinions of the University teachers and experts (supervisors) and it was determined the sufficiencies areas for the eight element of educational technology

Öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi ve eğitimin ne ve niçini saptandıktan sonra bunun “nasıl” gerçekleşebileceği konusuyla uğraşan bir disiplin olan eğitim teknolojisinin; a)Kuramsal esaslar, b)Hedef, c)Öğrenci, d)İnsangücü, e)Ortam, f)Yöntem-teknik g)Öğrenme durumları, h)Değerlendirme olmak üzere sekiz ögesi vardır. Bu öğelerin hepsi önemli ve birbirini tamamlayan bir parça olmasına rağmen insangücü diğer öğelere anlam kazandıran ve eğitim süreçlerinin yürütülmesini sağlayan ve ürünün oluşumunda oldukça büyük etkisi olan bir öğedir (Alkan, 1997).

İlköğretim kademesi, diğer öğretim kademeleri ile karşılaştırıldığında eğitim teknolojisine dayalı uygulamaların daha yoğun olması gereken bir öğretim kademesi olduğu söylenebilir. Çünkü bu kademedeki öğrenciler gelişim düzeyleri bakımından daha somut öğrenme yaşantıları istemektedirler. Bu yaşantılar ise, çok ortamlı, çok araç-gereçli öğretim-öğrenme uygulamalarına yer verilmesini gerektirmektedir (Hızal, 1992, s. 845).

Müfettişlerin görev ve fonksiyonları incelendiğinde; yöneticilik, liderlik, rehberlik, öğreticilik, araştırma uzmanlığı, sorgu yargıçlığı olmak üzere altı alanda hizmet ettikleri ve rol oynadıkları görülür. Teftiş okulda önem kazandığı için bir okulda teftiş kapsamına giren hizmetler incelendiğinde bu hizmetler arasında “öğretimin etkililiğini arttırmak üzere, eğitim, teknolojisinden yararlanma olanak ve yöntemlerin açıklamak” gibi eğitim teknolojisi ile doğrudan ve dolaylı ilgili maddelerin yer aldığı dikkati çekmektedir (Taymaz, 1982) İlköğretim müfettişleri, ilköğretimdeki önemini yukarıda belirtmiş olduğumuz eğitim teknolojisi açısından bir takım yeterliliklere sahip olmaları, ilköğretimde öğrenme-öğretme süreçlerinin daha etkin ve verimli bir biçimde uygulanabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Bu bildiride, öncelikle eğitim teknolojisinde insangücü yeterliliklerine dayalı araştırmaların genel görünümü verilmekte daha sonraki aşamada ise, ilköğretim müfettişlerinin eğitim teknolojisi disiplinine ilişkin olarak belirlenen yeterlilikleri sunulmaktadır.

1.EĞİTİM TEKNOLOJİSİNDE İNSANGÜCÜ YETERLİLİKLERİ

Eğitim teknolojisinde eğitim personelinin (yönetici, öğretmen, müfettiş, program geliştirme uzmanı, eğitim teknolojisi uzmanı, planlamacı vb) her birisinin kendi işlevlerine göre görev ve sorumlulukları vardır. Bu personelin kendi uzmanlık alanları ile ilgili görevleri yerine getirebilmeleri, bu görevler açısından bir takım yeterliliklere sahip olmayı zorunlu kılmaktadır. Ayrıca eğitim işgörenin eğitim teknolojisi disiplin alanına ilişkin olarak bir takım yeterliliklere sahip olması, öğrenme-öğretme süreçlerinin daha etkin ve verimli biçimde uygulanabilmesi açısından önem taşımaktadır. Ancak Türkiye’deki eğitim teknolojisi uygulamaları incelendiğinde, insangücü görev ve yeterliliklerinin belirlenmesi sorununun oldukça önemli boyutlara ulaştığı görülmektedir. Alandaki yeterliklerin yeterince belirlenmediği, analizlerin yapılmadığı dikkati çekmektedir.

Yeterlilik kavramına dayalı araştırmalar genel olarak incelendiğine (Bursalıoğlu, 1981; Dumrul, 1987; Atay, 1987) aşağıda maddeler halinde belirtilen sonuçlara ulaşılmaktadır:

1-Araştırmalar ilgilendikleri konu alanı olarak eğitim personel türlerinden yönetim ve denetim işlevli personel yeterliliklerini belirlemeyi esas almışlardır.

2-Araştırmaların sayısal yönden yetersizliği dikkati çekmekle birlikte yapılan araştırmaların “eğitim teknolojisinde eğitici personel yeterlilikleri” konusu ile dolaylı olarak ilgili olduğu görülmektedir.

2-Araştırmalarda belli bir uzmanlık alanının kendi içindeki alt uzmanlık alanları ile ilgili spesifik yeterlilikleri belirlemeyi esas alan bir yaklaşım yerine, daha çok genel yeterliliklerin ortaya konulduğu anlaşılmaktadır.

4-Araştırmalarda bir uzmanlık alanının diğer uzmanlık alanları ile etkileşim içinde bulunabileceği hususu gözardı edilmiştir.

5-Bir uzmanlık alanında görevli elemanın eğitim teknolojisi alanına getirebileceği katkılar yönüyle eğitim teknolojisi açısından sahip olması gereken yeterlilikleri belirleyen araştırmaların yokluğu bu alanda dikkati çeken önemli yetersizlikler arasında bulunmaktadır.

6-Araştırmaların belirli kurumlarda üniversitelerde yapıldığı görülmekte bunların ise tamamına yakının lisansüstü tez çalışmaları niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Teknolojisi Açısından Yeterlilikleri

Bildirinin bu alt kesiminde ilgili literatür, müfettiş ve alanla ilgili öğretim üyelerinin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenen ilköğretim müfettişlerinin eğitim teknolojisi açısından yeterlilikleri eğitim teknolojisinin sekiz ögesi açısı ele alınarak aşağıda sunulmaktadır:

A.KURAMSAL ESASLARLA İLGİLİ YETERLİLİKLER

1-İlköğretim sistemindeki uygulamaların kuramsal bilgilere uygun olarak yapılıp yapılmadığını analiz edebilme

2-İlköğretim uygulamalarında kullanılan öğretim teknolojisinin eğitim teknolojisinde öngörülen esaslar ve disipline uygun olup olmadığını değerlendirebilme

3-Eğitim Teknolojisi disiplin alanı ve kuramsal esasları açısından öğretim teknolojisi uygulamaları ile ilgili önerilerde bulunabilme

B-HEDEFLER İLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

1-Öğrenme-öğretme hedeflerinin hedef kitle ile uyumlu olup olmadığını anlayabilme

2-Öğrenme-öğretme hedefleri ile hedef kitlenin uyumunda ortaya çıkan aksaklıkları test ve analiz edebilme

3-Eğitim hedeflerindeki nitelik ve yöntem açısından değişimleri eğitim teknolojisi açısından değerlendirebilme

4-Genel eğitim ve ilköğretim sistemi hedeflerini öğrenci davranışları açısından değerlendirebilme

C-ÖĞRENCİ İLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

1-İlköğretim sisteminde öğrencinin öğrenme-öğretme sürecindeki yeri ve işlevini değerlendirebilme

2-Öğretmenlerle birlikte öğrenciler için hedeflenen davranış değişimlerini değerlendirebilme

3-İlköğretim öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenlerin öğrencilerin uygun somut öğrenme yaşantıları seçmelerine yardımcı olabilme

D-YÖNTEM VE TEKNİKLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

1-Öğretmenin öğretim yöntemi seçme ve kullanma başarısını belirleyebilme

2-Öğretim yöntemi ile ilgili eksiklikleri saptayıp örnek uygulamalar yapabilme

3-Araştırma yöntem ve tekniklerini bilerek objektif çözümleyici ve bilimsel olabilme

4-Yapmış olduğu bilimsel araştırmaların sonuçlarından yararlanabilmesi için Bakanlığa önerilerde bulunabilme

5-Yetişkin eğitimi, hizmetiçi eğitim ve işbaşında eğitim ve bireysel öğretim yöntem ve tekniklerini bilerek gereğinde uygulayabilme

E-EĞİTİM ORTAMI İLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

1-İlköğretim hedefleri doğrultusunda çevre ile birey arasında organize edilmiş olan çeşitli etkileşim boyutlarını değerlendirebilme

2-Eğitim ortamı ile ilgili düzenlemeleri analiz edip değerlendirebilme

3-Ortamların ilköğretim hedeflerine uygun olup olmadığını denetleyebilme

- 4-İlköğretim sisteminde personel araç-gereç, tesis, organizasyon, özel hizmetler ve halkla ilişkileri daha etkili hale getirebilmek için önerilerde bulunabilme
- 5-İlköğretimde çevre ve okulun özellikleri ile sınıfın fiziksel koşullarını değerlendirebilme
- 6-Eğitim ve öğretim ortamı düzenlemelerinde koordinatörlükte bulunabilme
- 7-Eğitim ve öğretim konularına ilişkin mesleki toplantılar düzenleyebilme
- 8-Öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenlerin ortamları öğrencilerin yaratıcı yeteneklerini geliştirici biçimde kullanmalarını sağlayabilme
- 9-İlköğretim programlarının geliştirilmesinde liderlikte bulunabilme
- 10-İlköğretim okullarında uygulanan öğretim programlarını analiz edip değerlendirebilme

F-ÖĞRENME-ÖĞRETİM SÜREÇLERİYLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

- 1-Öğrenme-öğretme süreçlerine sistematik bütüncül ve fonksiyonel yaklaşabilme
- 2-Öğrenme-öğretme süreçleri ile yakından ilgili olan öğrenme-öğretme, iletişim süreçleri ve sistem kavramlarını bilerek aralarındaki ilişkileri değerlendirebilme
- 3-İlköğretim sisteminde iletişimin meydana geldiği etkileşim durumu ve bu duruma etki eden değişkenleri süreçlerle birlikte analiz edebilme.
- 4-İlköğretimde öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili düzenlemeler yapılmasını sağlayıcı önerilerde ve etkinliklerde bulunabilme
- 5-Öğrenme-öğretme süreçlerinde tasarımın süreçlere uygun olarak yapıp yapılmadığını kritik edebilme
- 6-Öğretim tasarımlarının öğrenme-öğretme süreçlerine uygun olup olmadığını değerlendirebilme

G-İNSAN GÜCÜ İLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

- 1-İlköğretimde işgören sorunlarını araştırıp çözümü için uygulama seçeneklerini geliştirebilme
- 2-Öğretmenlerin öğrencilerin gelişme, ilgi ve ihtiyaçlarına dönük somut öğretim yaşantıları düzenlemelerine yardımcı olabilme
- 3-Çağdaş teftiş anlayışı doğrultusunda ilköğretim işgörenine rehberlik ve danışmanlık yapabilme
- 4-İşgöreni işbaşında yetiştirip değerlendirebilme
- 5-İlköğretim kademesindeki işgörenin kişisel ve mesleki gelişmesine yardımcı olabilmek için gerekli koşulları hazırlayabilme
- 6-İlköğretim yöneticileri için amaçlanan davranış değişimlerini tanımlayıp değerlendirmek yoluyla meslektaşlık kavramını geliştirebilme
- 7-Eğitimde işgören konusunda hiyerarşik personel yapısı, çeşitli uzmanlık alanları ve bunların öğrenme-öğretme süreçlerindeki işlevlerini değerlendirebilme
- 8-İlköğretimde yönetici ve öğretmen sorumluluklarını bilerek, işgörenle sağlıklı iletişim kurabilme
- 9-İşgören ile işbirliği yapmak suretiyle eksikliklerin giderilmesinde yardımcı olabilme
- 10-Eğitimde işgören psikolojisini bilerek gerektiğinde her türlü personelle danışmanlık yapabilme

H-DEĞERLENDİRME İLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

- 1-İlköğretimde hedef, öğrenci, program, öğrenme-öğretme süreçleri, eğitim ortamı, yöntem, teknik, işgörene uyarıcılar ve pekiştiricileri birbirleriyle ilişkiler içerisinde değerlendirebilme
- 2-Öğrenme-Öğretme süreçlerinin kuramsal esaslara ve hedeflere uygun şekilde işe koşulup koşulmadığını değerlendirebilme
- 3-İlköğretim sisteminde öğrenme-öğretme süreçlerinde yer alan öğrenmelerin hedeflere uygunluk derecesi ve hedeflerin etkinlik, verimlilik ve gerçekleştirilecek durumunu değerlendirebilme

KAYNAKÇA

- 1-Alkan, Cevat (1997). Eğitim Teknolojisi. Anı Yayıncılık Ankara.
- 2-Atay, Cengiz (1987). İlkokul Öğretmenlerinin Müfettişlerin Yeterlilik Alanlarına İlişkin Beklentileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Ankara Üni. Sosyal Bil. Ens.
- 4-Bursalıoğlu, Ziya (1981). Eğitim Yöneticisinin Yeterlilikleri. Ankara Üniv. Eğitim Bil.Fak.Yayınları.No:93

5-Dumrul, Seher (1987). **İlkokul Müdürlerinin Denetim Yetki ve Yeterlilikleri** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Sos.Bil.Ens.

6-Hızal, Alişan (1992). **“İlköğretim Uygulamalarında Eğitim Teknolojisinden Yararlanma Olanakları.”** Hacettepe Üniv. Eğitim Fak.Dergisi; Sayı: 8, Ankara (ss. 81-87)

7-Taymaz, Haydar (1982). **Teftiş: Kavramlar-İlkeler-Yöntemler** Ankara Üniv. Eğitim Bil. Fak. Yay. No:113 Ankara

8-Uşun, Salih (1993). **Müfettişlerin Eğitim Teknolojisi Açısından Yeterlilikleri (Doktora Ders Ödevi.)** Ankara Üniv. Sos.Bil.Enst.Ankara: